

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frrtal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadjatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,

a lap szellemi részét illető közlemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

czímezendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; **Berde Aron**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**,
helyettes szerkesztő: **Szabó Sámuel**.

Tartalom: Haberland Frigyes †. — A gazda legyen a legelső. Kodolányi Antal. — Felhívás a m.-óvári vetőmagvizsgáló állomás érdekében. Deiningert József. — Apró magvak vetése kézzel. Deák Ignác. — A zöld bujtás. Gábor József. — Csalamádé-széna. Ruisz Gyula. — Az ugar felhasználása. — Előnytel bir-e a természetes raj a műraj felett. Grand Miklós. — A méhek haszna a gyümölcsstermés körül. — Felhívás méhészeti közgyűlésre. — A magyarföldhitelintézet közgyűlése. — Hogyan lehet a gyümölcsöt férgesedéstől megóvni. K. — A köszméte-hernyók pusztítása. K. — Vidéki gazdasági tudósítások: Gyula-Fehérvár stb. — Hirdetések. — Piaczi árak.

Haberlandt Frigyes.

tanár a bécsi cs. k. gazdasági egyetemen, hosszas szenvedés után f. hó 2-án Bécsben meghalt. Özvegye és hat gyermekei, nagyszámu tanítványai, tisztelői és barátai siratják. A gazdasági tanügy, buvárlat és tudomány benne egy fáradhatlan, kitünő, szerencsés lelkiismeretes munkást vesztett. A boldogult a m.-óvári gazd. fels. tanintézetnél 1850 óta 1868-ig mint jeles tanár működött; de a gazd. növénytermelés terén véghezvitt gyakorlati értékű kísérletei és sikeres kutatásai által magának a tudomány és irodalom terén Európaszerte szép hirnevet szerzett. Erőtlen férfi korában (53 éves volt), lelkesen folytatott buvárlatai közepett kirántotta őt az élők sorsából a kérlelhetlen halál. Béke hamvaira!

A gazda legyen a legelső.

És te csudálkozol azon, hogy az én cselédeim ily pontosak, ennyire megtartják a rendet? kérdé egy gazda látogatón nála lévő barátjától, a ki meglepetését nyilvánítá a fölött, hogy reggel 4 órakor az istállóba lépve, már minden cselédet talpon és munkában látott.

Ezen pedig nincs mit csudálkozni, mert épen semmiféle boszorkánysággal nem jár; sőt még azt is bevallom, hogy nem is az én találmányom, hanem hogy arra egy más vidékről ide került cseléd tanított, a ki midőn szolgálatomba lépett, eleintén mindig későn kelt fel s midőn e végett végre kérdőre vontam azt felelte, hogy: Nálunk a gazda a legelső!

E szavak akkor annyira megütötték a fületem, hogy azóta nem tudtam elfelejteni, mert annak egész igazságát azonnal átláttam, hogy a gazdának kell jó példával elől menni, ha azt akarja, hogy cselédei rendesek s pontosak legyenek. Ugyan mondd csak, nem nevelés-e cselédeinktől azt kívánni, hogy ők 3 vagy 4 órakor keljenek fel, mikor mi gazdák magunk 8 órakor bujunk ki az ágyból?

Másnap ama megpirító szavak után 3 órakor már talpon voltam s azóta a 4 óra soha sem talált az ágyban, de meg is van a látszatja, mert azóta minden cseléd velem együtt ugyanakkor szintén talpon van s minden szutyongatás nélkül rendezesen, pontosan és idejére elvégzi mindenik a maga munkáját és nem volt okom azóta csak egyet is megpirongatni a sokáig alvásért.

Eleintén biz az a korán fölkelés nehezen esett, hanem hát parancsolni kell tudni az embernek önmagának is és most már, ha lekötőnének se tudnék 4 órán tul az ágyban maradni.

A nálam látott pontosságnak, rendnek tehát abban rejlik az oka, hogy nem úgy teszek, mint ama kapitány, a ki egy fa mellé bujva biztatta katonáit a rohamra, hanem magam megyek elől s hidd el, egyetlen egy sincs, a ki ne követne.

A legjobb cselédrendszer tehát valóban e néhány szóban van kifejezve: a gazda legyen a legelső! Ilyen formán leírva találtam ezt egy amerikai gazdasági lapban s mert hiszem, hogy nálunk is sikeres leend alkalmazása, leírtam azt az annyi hasznos és taulságos dolgot hozó néplap számára. (Gazd. Néplap.) **Kodolányi Antal**.

Felhívás a magyar-óvári vetőmagvizsgáló állomás érdekében.

Régen tisztában van a gazdaközönség az iránt, hogy jó és tiszta vetőmag első és főfeltétele a jó aratásnak. De sajnos, a vétel útján szerzett magvak nem mindig felelnek meg eme követelményeknek; mert vagy nem tiszták, ugyanis idegen anyagokat és gyommagvakat tartalmaznak, mely utóbbiak az egész vetést veszélyeztető gyomokat hozhatnak létre (péld. aranka); vagy pedig csirázó képességük rossz, vagy hiányzik teljesen. Ha ilyen magvakat vesz a gazda, reményeiben csalódik, mert hiányosan vagy épen nem kel ki vetése, vagy pedig a vele elvetett gyomok nyomják azt el s a reá fordított költség, munka és fáradság hiában volt.

Ha ezen körülmények óvatosságra intik a gazdát, bár ilyen esetek nem mindig szándékos csalásokon alapulnak, mennyiben az eladó tudtán és akaratán kívül történhetik; kétszeresen kiérdemlik figyelmünket a szándékos csalások, melyek közül elég legyen a főbbeket felsorolni. Ugyanis nem ritkán történik, hogy a külföldről mindentéle jó hangzású nevek alatt értéktelen növények magvait mesés árakon hirdetik, melyeket a jóhiszemű és a legjobb után törekvő gazda meg is fizet, bármily árt követeljenek érte; szintűgy nem ritka, hogy nehezen felismerhető magvaknál, nem is azon növényt adják, melyet kérünk, mi leginkább fűmagvaknál fordul elő; vagy pedig igen drága magvak közé hasonló külsejű más magvakat kevernek, utóbbiakat rendszeren csiraképességüktől is megfosztván, hogy a gazda ezek kikéltése által a csalásra reá ne jöhessen, így például a vöröshere és luczernához komlós csigacső magvát, káposzta- és tarlórépafélékhez repczét stb. kevernek; leggyakoribb azonban, hogy drága magvak térfogatát és súlyát neveljék, különböző anyagokat kevernek közébe, mint vasport, agyaggolyócskákat és quarzhomokot, különösen utóbbi két anyag mesterséges előállításában és festésében oly technikai ügyességre vitték, hogy a szerint, a mint egyik vagy másik hereféle hamisítására szolgál, ennek megfelelő nagyság-, alak- és színre készítik; végül megemlíthető még, hogy azon növények magvai, melyek idővel más szint vesznek fel, a leglökéletesebben festetnek friss magvak színére stb.

Mindezen csalások ellenében a gazda úgy, mint a lelkiismeretes termelő és magkereskedő, védtelen áll; a gazda azért, mert nem lehet minden gyakorló gazdáról feltételezni, hogy a meghamisítás technikáját minden részleteiben ismerje, de bármennyire legyen jártas a magismeretben, megfelelő műszerek hiányában sok magot megkülönböztetni nem képes, mint például a káposztafélékhez kevert repczét stb. A lelkiismeretes termelő és magkereskedőre pedig káros azért, mert a hamisítás veszélyes versenyt teremt, olcsóbban adhatván a hamisított magvakat a nemhamisítottnál, pedig sajnos, a gazdaközönség egy része még mindig hajlandó ott vásárolni, hol olcsóbban kapja.

A meghamisítás — bár újabban mindig nagyobb mérvet ölt — nem új, talán olyan régi, mint a magkereskedés maga; sokat gondolkodtak módszerekről, melyek által ez megakadályoztatnék, több állam törvényt hozott a maghamisítás el-

len, de ez célra nem vezetett; így például Angolország 1869-ben szigorú törvényt alkotott s mit eredményezett? azt, hogy bizonyos neme a maghamisításnak ott inkább divik, mint bárhol; mert hol egy maghamisító, — mint ez legutóbb Londonban történt — ki 150 frt büntetésre ítélte, dicsekedve kijelentette, hogy tarlórépamag keverésére szolgáló csirafosztott vadrepczemagnak árusítása oly jövedelmező, hogy a törvény által szabott 50, illetőleg ismétlés esetében 100 frt pénzbírsággal nem törődik: ott a törvény bizonyára orvoslást nem nyújt. Legjobb eredményt adták a Németországban, Svájcban, Norvégiában s másutt fennálló magvizsgáló állomások, melyek működése már is üdvös befolyást gyakorol a magkereskedés terén, melyre számos példát lehetne felhozni.

Ezen tényezőktől vezéreltetve a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. minister úr Ő nagyméltósága folyó évi ápril 13-án 6625. szám alatt kelt rendeletével hazánkban Óvárott a m. kir. gazdasági akadémia kapcsában egy ily állomásnak felállítását elrendelni méltóztatott.

Ezen állomás alulírott napon működését megkezdvén, van szerencsém erről a t. cz. gazdaközönséget értesíteni.

Magyar-Óvár, 1878. május 1-én.

Deininger Imre,

gazd. akad. r. tanár,
mint a vetőmagvizsgáló és
növényélettani kísérleti
állomás vezetője.

Apró magvak vetése kézzel.

A jó vetés egyik főfeltétele a többek közt az is, hogy a bizonyos területbe megkívántató magmennyiség lehető egyenletesen szórassék el.

Ez a nagyobb magvakkal könnyebben eszközölhető, míg az apró magvakkal, milyenek pl. a luczerna, lóhere, köles, len stb. ritkán sikerül, még a leggyakorlottabb vetőnek is. Már pedig épen az apró magvak azok, melyek a termelés céljainak megfelelő magmennyiséget s ennek egyenletes vetését minden körülmények között megkövetelik.

Gyakran előfordul azon baj, hogy a maggal nem érjük be a földet, vagy ellenkezőleg az elvetendő mag egy része a zsákban marad; mindkét esetben rosszul jártunk el és nagy bosszúságunkra az elkövetett hibát helyrehozni sem tudjuk.

Ha magunkat ilyen eshetőségek ellen biztosítani akarjuk, az efféle kényesebb vetéseknél igen czélszerű lesz a következő mód szerint eljárni.

Mielőtt vetéshez kezdenénk, az elvetendő magot két egyenlő részre osztjuk. Felével bevetjük a földet rendszeren és arra törekszünk, hogy a maggal a kijelölt tér egyszerre fogjon el. Ezután a mag másik részével szórjuk be a földet, de hacsak lehet most már ellenkező irányban, azaz: a föld másik végén kezdve a vetést.

Ez eljárással egy kevés időt veszítünk ugyan, de a czélt elérjük, mert sem több, sem kevesebb magot nem vetünk, mint a mennyi épen szükséges s a kétszeri és ellenkező irány-

ban tett vetés által a netaláni egyenlenségek is helyre-pótol-tatnak.

A lenvetésnél ezen eljárás különös figyelmet érdemel, még azon esetben is, ha — a mint szokásban van — a mag homokkal volna keverve.

Deák Ignác.

A zöld bujtás.

A zöld bujtás abból áll, hogy midőn a szőlőfa új hajtásai már 50—60 cm. hosszúra megnöttek, vigyázva lehajtjuk s oly mélyen, mint a pórhajásnál említett, a földbe besülyesztjük és földdel befedjük; a végét pedig 2—3 levéllel a földből felemelve, érintetlenül hagyjuk. Ezen új vessző a földben csak hamar meggyökerezve s az anyától is táplálkozva, igen erősen szokott nőni, úgy hogy ugyanazon bujtás végét még azon a nyáron másodszor, sőt harmadszor is lehajthatjuk s a bekövetkező ősze egy új vesszőből 2—3 jó gyökeres vesszőt (pórhajást) nyerhetünk.

A bujtási szaporításhoz tartozik azon eljárás is, midőn törpe körtefa-alanyoknak való birs, törpe almafa-alanyoknak való Doucin, Paradicsom és Szent-János alma gyökeres sarjakat egy ötven—60 cm. mélyen megforgatott s ha sovány, trágyával megjavított táblában 120—130 cm. távoli sorokban s egymástól 60—70 cm. távolságra beültetünk. Ezen csemetéket mindjárt a beültetés után a földszíne felett 5—10 cm-re elvagdadjuk, hogy a sarjak kihajtása a föld színe alá szoríttassék.

A csemeték elültetését ősszel vagy tavasszal végezhetjük.

A következő nyáron, ezen táblában, a kapával végzett tisztán tartásnál és a föld megporhanyításánál egyebet nem teszünk, hanem a következő tavaszon, a megelőző nyáron hajtott minden sarjat a földszíne, vagy a hajtások kiindulásai felett, 2—3 szemes csapra vágunk vissza; mely meghagyott csapokból a bekövetkező nyáron már sokkal több sarj fog kihajtani, mint a múlt esztendőben.

Ha ezen új sarjak 2—3 kapálás után, június közepe tájáig már 50—80 cm. magasra megnöttek, a sorok közül kapált földdel, — épen mint a szőlők befedésénél, — az új vesszők töveit 20—30 cm. magasan betemetjük; úgy azonban, hogy a vesszők közé mindenüvé föld jöhessen, mert különben, ha a hajtások tövei földdel minden oldalról nem érintkeznek, nem fognak meggyökerezni. Épen azért, midőn már a bakhát jó magasra felemelkedett, a csomósan álló vesszőket kézzel egyenlően széthúzzuk, hogy a föld a vesszők közé folyhasson s ha szükséges, még pár kapa földet is vetünk oda, hogy a földelés minél magasabbra emeltessék.

Ezen munka után, ha még azon nyáron a bakhát oldalain a gyom újból megnőtt volna: azt csak kézzel ki húzogattuk s a sorok közé dobjuk, vagy pedig vigyázva úgy kapáljuk meg, hogy a felhúzott föld le ne kapáltassék; legbiztosabb azonban csak meggyomlálni.

A következő tavaszon, a bakhátra húzott földet, a vesszők töveitől vigyázva elhúzzuk; vagyis, mint a szőlőt, rendszeren kinyitjuk és a már jól meggyökerezett új hajtásokat, — töveikből az anyatörzsön egy újnyi csapot hagyva, — ollóval vagy késsel mind levágjuk; sőt még azokat is levágjuk, me-

lyek semmi gyökérrel nem bírnak, hogy a meghagyott csapokból a következő évben még több új sarjat nyerhessünk. Azután, mint a múlt évben, június közepe tájáig ismét kinyitva s a sorok közeit pedig kapálással tisztán s porhanyósan tartjuk. Annak utána, mint már említve volt, ha a hajtások megnöttek: újból befedjük és ezen munkákat minden évben így folytatjuk, mindaddig, míg az anyatörzsek elég erősek, a kellő mennyiségű és minőségű új hajtások fejlesztésére.

Ha pedig az anyatörzsek már 10—15 éves korukban is gyenge hajtásokat nevelnének, mi főképen a talaj soványságának tulajdonítható: szükséges a bakhát közé hintett trágyával minden 2—3 évben a talajt megjavítani mi által a sarjuzás, úgy számra, mint minőségre, tetemesen elősegíthető.

Ezen eljárás által igen kevés fáradsággal sok és jó gyökeres alanyokat nyerhetünk, mit azon törpe alanyfajokból más móddal el nem érhetnénk.

Ugyancsak a bujtáshoz tartozik, azon szaporórádian babrálással járó szaporítás is, midőn valamely fa 1—2 éves hajtása a fenekén kilyukasztott fazékon keresztül huzatik és azon fazék jó porhanyó földdel megtöltve, a fa erősebb és szomszéd ágaihoz megerősíttetik. Az áthuzott hajtás, kivált ha szárazabb időben 5—6 napban jó erősen megloccsoltatik, 1—3 év alatt úgy meggyökeresedik, hogy akkor a fazék feneké alatt elvágva, mint önálló gyökeres csemete, iskolába vagy állandó helyére kiültethető.

Ily módon némelyek, különösen az eperfát szokták szaporítani, de miután az eperfa is magról igen könnyen szaporítható, soha sem lehetünk reá szorítva, hogy az említett nyugős eljárás által szaporítsuk fáinkat.

A döntés és bujtás ideje. A döntés és bujtás a nedvkeringés megszűntétől a fakadásig mindig végezhető; több vidéken azonban a szőlőnél csak akkor kezdenek ezen munkához, midőn már a nyitás és metszés bevégeződött és midőn a fakadás által a lebujtandó vessző épsége felismerhető.

Ha azonban a bujtás lehetőségét nem akarjuk minden évben kitenni az eshetőségnek, hanem a kitűzött mennyiségű bujtást okvetlen elvégezni szándékunk: tanácsosabb mindjárt szüret után hozzáfogni és ha az idő engedi, az egészet ősszel elvégezni; mivel az ősszel elbujtott vesszők föld alá huzva s a kikötött végük is kevés földdel betakarva (becsirkézve): megvédenek az elfagyástól, míg a hidegnek kitett vesszők közül tavasszal csak azok bujthatók el, melyek történetesen el nem fagytak.

A zöld bujtás, mit a szőlőnél csupán szaporítási célból teszünk, nyáron végeztetik, midőn már az új hajtás annyira megnőtt, hogy annak közép része a föld alá húzható.

Gábor József.

Csalamádé széna.

A takarmánytörökbuzát háromféle alakban étetheti föl állataival a gazda: 1.) mint zöld takarmányt, 2.) besavanyítva és 3.) megszáritva, mint szénát.

A két előbbi annyira ismeretes, hogy azokra kiterjeszkedni fölöslegesnek vélem; csakis a harmadik módot: a csa-

I a má d é - s z é n á t teszem jelen soraim tárgyává, mint a mely a gazdaközönség előtt még kevésbé ismeretes.

A csalamádészéna-készítés egyike a legkényesebb gazdasági dolgoknak; mert a törökbuzaszár nagy víztartalmát annyira eltávolítani soha sem sikerül, hogy azt, mint a jó réti vagy hereszénát: asztagokba, pajtákba vagy padlásokra leheszen rakni; mivel hamar megpenészedik. E hátrány kikerülése végett a magyar alföld egy nagyobb gazdaságában megkísérelték a kellő sűrűen vetett törökbuzát lábán hagyni megszáradni s csak ezután metszették le; fedél alá összerakni azonban így sem lehetett. S ha tekintelbe vesszük azon tápértékesítést, mi a csalamádénak lábán vénülése által származik e szárítási módot, sikerült volna bár, követni bizonytal nem fognák.

Tudvalevő ugyanis, hogy a növények fejlődésük első korszakában, virágzás előtt leggazdagabbak hús- és vértképző tudományos műszóval: „alkotó” tápanyagokban és ezen tápanyagok ekkor a legemészhetőbbek; bebizonyított tény továbbá az is, hogy ezen tápanyagok annál inkább fogynak és annál többet veszítenek emészthetőségükből, tehát annál jobban elértéktelenülnek, mentől idősebb lesz a növény. Ezen körülmény már önmagában hordja azon üdvös tanulságot, hogy akkor kaszáljuk takarmány növényeinket, tehát a csalamádét is, mikor még eléggé fiatalok, mert akkor nyerünk legtöbbet, — nem ugyan a tömeget, hanem a tápanyagok mennyiségét és emészthetőségét tekintve. Ez időpont a csalamádénál akkor következik be, midőn fejét kezdi hányni.

E rövid kitérés után rátérek a csalamádé-széna készítésének kipróbált legjobb módjára. A törökbuzaszéna, mivel mint már említém, zárt helyen megpenészedik, a szabadban kell eltartanunk. E végből a kellő időben levágott csalamádé ott helyben a földön süvegforma rakásokba hordatik össze, melyekben a törökbuza egész télen át, tavaszig kár nélkül áll; külső levelei kissé megsárgulnak ugyan, de belül szép zöld marad s takarmányértéből a téli kilugzás és honyomás miatt csak igen keveset veszít.

Hogy a csalamádé-rakások a kellő szilárdságot megnyerjék, mielőtt halomba rakatnak, törökbuzaszárból támasz köttetik. Eczélből még a levágás előtt 8—12 erősebb törökbuzaszár választatik ki, 4 csomóban, olyformán, hogy e csomók négy szögben, egymástól 1—1½ meter távolnyira legyenek; egy-egy csomó tehát 2, legföljebb 3 szárat tartalmaz, melyek kaszáláskor nem vágatnak le, hanem állva hagyatnak. Már most az átellenes csomók fejei keresztben összeköttenek, úgy hogy fölülről nézve az egész egy keresztbe hasonlít, mely összekötés által ezen támasz igen nagy szilárdságot nyer. Az ilyformán előállított keresztnek szögleteire támasztatik, — kellő sűrűen, de mégis úgy, hogy a levegőnek elég behatása legyen, — a lekaszált törökbuza s hogy a rakás a széllel daczolhasson, felül még szalmakötelekkel köttetik át, miáltal a csalamádé-széna-készítés munkája be van fejezve.

A törökbuza minősége szerint 60—100 rakás, kat. holdanként elégnek mutatkozik; kell tehát minden 30—50 meter

távolságban egy-egy támasztelep. A szénahezam, holdanként átlagban 25 ezer klg. zöld takarmányt véve föl, ennek 80%-nyi víztartalmával kevesebbre, tehát 5000 klg-ra tehető.

Mezőhegyes, 1878. ápril 22.

Ruisz Gyula.

Az ugar felhasználása.

Egy bérlőtől hallottam miként szokta az ugart kihasználni? Korán az ugart felszántatja; 6 meterre (mintegy 3 ölre) egymástól egyenes sorokat húzat; a húzott sorokba 10 k m a g o t ü l t e t, s midőn ez a gyom végett kapálást igényel, 1 méter szélességben a sort megkapáltatja; a sorok közti részt pedig ekével forgattatja, mi által tetemes kézi erőt kimél meg. A tök, kitünő takarmányt ad, mely új évig eltart. Nagyon czélszerű eljárás azon vidékek számára, melyeken az őszi vetést nem kell korán foganatosítani. (Föld. Érd)

Előnnnyel bir-e a természetes raj a műraj fölött?

A természetes raj egyik részét képezi az anyacsalád népeinek s azt mindenkor egy vagy több királyné kíséretében önkéntesen hagyja el. Lerakodik egy bizonyos helyre s hajléktalan ismeretlenként áll előttünk s várja be további sorsát.

Egyetlen egy méhészt sem mondhatja el, hogy kertjének valamelyik fájára, — vagy más egyéb tárgyra, — lerakodott raj már tulajdonát képezi, koránt sem! mert gyakran ép azon pillanatban, midőn a rajfogóval a kezében már befogásukra siet, fölkerelkedik az, egy párszor megkerüli a régi tanyát és idegenként minden búcsuszó nélkül távozik a tulajdonostól; épen nem biztatva őt, hogy egykoron felderül még számára a vizionlátásnak hajnala.

A műraj ellenben egy része az anyacsalád méheinek és sejtjeinek, mely királynéval vagy a nélkül, anyasejtrel vagy annak hiányában fedetlen fiasítással az anyakaptártól elkülönítetik s egy más kaptárban új háztartás berendezésére kényszerítetik. Természetesen ügyes ajnázást igényel ezen árva családcska, vagy képzésénél oly mód használatát, mely őt az első napokra való szükséges kellékekkel ellátja; a mi ha szem előtt tartatik, elszökési esetről szó sem lehet.

Ha a természetes raj fiatal s termékenyitellen királynéval vonul ki; úgy létezése s további fejlődésének sikere a fiatal anya szerencsés megtermékenyülésétől függ. Azon fiatal anyának élete pedig, mely a párosodás vagy megtermékenyülés szempontjából hagyja el a kaptárt, minden pillanatban veszélyben forog. Majd a rovarévó madaraknak válik áldozatává, majd talán egy hirtelen, beköszönt rosz időjárás vagy más nem várt körülmények okozzák vesztét. A természetes raj tehát csakis akkor mondható létképesnek, ha fiatal anyjának megtermékenyülése szerencsésen végbe ment s minden baj nélkül tért vissza elhagyott családjához.

Azonban azon műraj is, mely anyját fedetlen pondrók, vagy talán érett anyasejtekből nevelte, az imént jelzett esethez képest szintén alá van vetve. Ebből kifolyólag a méhésztnek úgy az előbbi, mint az utóbbinál figyelő állást kell elfoglalnia,

a netán elveszett anyákat pótolni, vagy azok pótlásához segítséget nyújtani mindenkor főfeladata legyen.

A természetes raj, ha anyjának megtermékenyülése szerencsésen végbe ment, bámulandó szorgalommal építi ki kasát s rendezi azt be a téli nyugalomra. De a műraj sem vesztegel ám lomha napszámosként az árnyékban; mert ha termékenyített királynéja van, (mely a természetes rajnak szintén megvan) még azon előnnyel is bír, hogy kiépített lépei vannak, mit pedig az előbbi még mindig nélkülözni kénytelen s csak is építés útján tehet szert arra. A műraj királynéja mindjárt képzése után megkezdheti a peterakást, a lépek sejtczelláscskáit petével láthatja el, míg a dolgozók a behordott mézet az üresen hagyott sejtekbe akadálytalanul rakhatják le. E műraj csakis a még kiépítetlen, vagy az épen beaggatott lépkezdéses keretek kiépítésére van utalva, melyek mindig kiépített keretek közé helyezendők s már néhány nap múlva teljesen kiépítvők. Vannak oly méhészek, kik azt állítják, hogy természetes rajok a műrajokat a szorgalom tekintetében nagyban fölülmulják és náluknál nagyobb haladást tüntetnek fel. (?) Ők ámitják önmagukat s tévúton vannak, mert:

A szorgalom és a fáradhatlan munkásság a méheknek már veleszületett tulajdonsága. Ők, legyenek bár természetes, vagy épen mesterséges rajok, egyenlő szorgalommal munkálkodnak, ha a szükséges kellékek s kirepülésre képes és megtermékenyített anyával rendelkeznek.

A műraj későbbi felvirágozása és lassu haladásának oka egyedül annak készitési módjában keresendő. Műrajok, melyek oly módon képeztek, hogy fedetlen fiasításból kényszerültek anyát nevelni, mindenkor szegényebbek azoknál, melyek anyával vagy érett anyabölcsővel képeztek. A műraj képzése tehát mindenkor oly módon történjék, hogy legfeljebb már 5—6 nap leforgása alatt fiatal anyára tehessen szert.

Megtermékenyülve az anya, családját nagyobb tevékenységre buzdítja s mivel ily mesterséges raj még ideje korán (aprilló vége vagy májushó elején) képezhető, minden tekintetben előnnyel bír a természetes raj fölött.

Mindenek előtt szerezen be a méhész kisebb-nagyobb számu királynétenyésztő szekrénykéket, melyek rendszeren 4—5 s az anyakásokéhoz hasonló nagyságu keretek számára legyenek készitve s hagyjon 2—3 ily benépesített s nyár utolján nevelt s megtermékenyített királynéval bíró családcskát a betelelésre. Ezen családcskák már tavasz beálltával igen népesek lesznek s kereteik (4—5 fiasítással) lesznek megtelve.

Ha ez áll, úgy lássa el a méhész üres kaptárait 1—2 üres és 1 mézes léppel s aggasson hozzá még lépkezdéses kereteket s képezzen műrajokat különböző családoknak kikelő fiasítást tartalmazó sejtjeiről leseprert fiatal méheivel. Födolog, hogy lehetőleg fiatal méhek söpörtessenek egybe; mert ezek az új lakban meg is maradnak; mert az új kasba söpört és az anyakásból már egyszer kirepült méhek ismét abba röpülnek vissza. A lesöpörés előtt vegyük ki valamelyik anyatenyésztő kaptárból az anyát s helyezzük azt anyaszoktató kalittal befödve a képezendő raj kaptárába s ezzel megkezdhetjük a beseprést. A méhek, miután különböző kaptárokból valók s még fiatalok,

csakhamar körül fogják a királynét, azt dajkálják és örömmel fogadják el. Ez esetben nem tanácsos a királynét hosszabb ideig bezárva tartani. A zárva tartás ideje legfeljebb azon nap esti 6—7 órájáig terjedhet, mely után azonban a nép közé minden félelem nélkül bocsájtható.

A déli órák (10—12) mindenkor a legalkalmasabbak a műrajok képzésére, mert ezen időtájba igen sok méh van távol az anyakásból, de még legkevesebb alkalmatlanságot is okozunk nekik s igen sok fiatal méhre teszünk szert. A meganyátlanított tenyész-szekrények higitott mézzel etetendők a czélből, hogy minél számosabb és szebb anyasejteket építsenek. Nyolcz nap elteltével vizsgáljuk meg a szekrénykéket s szerezzünk tudomást az anyasejtek számáról. Igen természetes, némelyik lépen több, másikon kevesebb anyasejtet fogunk találni. Ha netalán egyik vagy másik sejten több anyaházat találunk, úgy egynek kivételével óvatosan vágjuk le őket a sejtől s ragassuk rá azon lépekre, melyeken egy vagy épen egyetlen egy anyabölcső sincsen. Ha ez sikeresen végbement, hozzá foghatunk a nagyobb számu műrajok készítéséhez. A legnépesebb anyakásoktól vegyünk el 4—5 fiasításos lépet, a rajtok levő méhekkal együtt s aggassuk azokat az üres kaptárokból és söpörjünk még hozzá más kaptárokból méheket is. Az anyakások királynéja a régi kaptárokból hagyandó. Az új kaptárba helyezett méheket hagyjuk most háborítlanul, hadd érezzék anyátlanságukat, mi éjjelre rendszeren be is következik s fájdalmas panaszos hangot hallatva keresik az anyát a kasban. Másnap helyezzünk a kaptárba egy anyasejtes lépet. Így már 4—5 nap lejárta alatt a műraj fiatal anyára tesz szert. Miután minden tenyész-szekrényből 4—5 anyabölcsős keret vehető ki s vele ugyanannyi raj képezhető s ha tehát 4—5 tenyész-szekrény áll a méhész rendelkezésére, úgy legkevesebb $4 \times 4 = 16$ műraj képezhető, melyek a természetes rajoknál már a korábbi képzés tekintetében is többet érnek s mi fő, el nem szöknek. Azonban minden anyatenyésztő szekrényben hagyassék meg egy anyabölcső a czélből, hogy abból a családcska magának anyát neveljen, melynek megtörténte után azok a népesebb kásokból elvett 1—1 fiasítási lépével erősítendők meg.

Mármost a méhész minden figyelmét a királynék megtermékenyítésére fordítsa, mi ha szerencsésen bekövetkezett, úgy a műraj jövője egyszersmind biztosítva is van. Ha netalán egyik vagy másik rajnak királynéja elveszne, úgy azon a már ismert módok szerint segítendő.

Mivel a méhész csak is a czélszerű műraj képzése által valódi ura méheinek s miután műrajokat tetszése szerinti időben képezhet s ezzel a természetes rajokra való unalmas várakozástól felmentve van: a műraj joggal megérdemli az előnyt a természetes raj fölött.

(Magyar méh.) Grand Miklós.

A méhek haszna a gyümölcs termés körül.

A méhek nagy hasznot nyújtanak azáltal is, hogy a virágor gyűjtése alkalmával ezer meg ezer virágot, — különösen gyümölcsfa virágot, — termékenyitenek meg. A gyümölcsfák virágzásai idejekor még igen kevés más rovar van, mely a virá-

gok megtermékenyülésére befolyást gyakorolhatna. Köztudomású dolog, hogy méhtartó vidékeken a gyümölcsfák bővebb termést hoznak, mint oly vidéken, hol a méh kevés. 200—300 évvel ezelőtt sokkal több méh volt mint napjainkban, akkor még az erdőkben is vadon éltek; innét lehet kimagyarázni, miért volt akkor dúsabb a makk és a bikkfabogyó termés, mint jelenleg.

(M. m.)

Felhívás, méhészeti közgyűlésre.

A délmagyarországi méhészegylet VI. közgyűlése f. évi június hó 2, 3 és 4-én Temes-Gyarmatha községében fog megtartatni, a melyre az összes hazai méhészeket ezennel tisztelettel meghívni bátorkodunk.

Igen kecsesítő már magában véve azon körülmény is, hogy igen tisztelt vendégeinknek hazánk legnagyobb méhtelepét lesz alkalmuk meg szemlélni, mi szerintünk már maga is elég vonzerővel bír arra nézve, hogy közgyűlésünk számára minél számosabb résztvevőt nyerjen meg. Már is minden előkészületek megtételre kedves vendégeink fogadására. A helyi bizottság is megalakult már, elnökévé báró Ambrózy Béla ur lón megválasztva. Így még jó eleve téve meg minden szükséges intézkedést, azon edes reménnyel kecsesítjük magunkat, hogy a most már hatodszor ismétlődő közgyűlésünket is a kívánt siker fogja koronázni.

Közgyűlésünknek mi értelme sem volna, ha vele kapcsolatban méhészeti kiállítás rendezve nem lenne. Épen a kiállítás az, mely fárasszó munkálkodásunk eredményeit hűen visszafükrözi. Ez van hivatva biznyságot tenni arról, hogy 1) mit akarunk; 2) mit tettünk; 3) mit értünk el. Erre nézve azonban szükséges, hogy mindenfőle méhészeti eszközök u. m.; méhlokok, mézpergetők, méhsőr, mézeczet, sütemények, sejtközfalak stb. is ki legyenek állítva, hogy látogatóinknak alkalma lehessen a sok jó és czélszerű közül a legjobbat kiválasztani és beszerezni. De e mellett még báró Ambrózy Béla ur méhtepe és műhelye bő tanulmányi anyagot is fog nyújtani.

Hogy pedig méhészeti kiállítással kapcsolatos közgyűlésünk céljának megfelelően, szükséges, hogy igen tisztelt vendégeink is gazdagítsák méhészeti tárgyaikkal a kiállítást, mivégből kérjük is őket lehetőleg oda hatni, hogy ott még a legcsekélyebb méhészeti tárgy is fellelhető legyen. Szívesen látjuk a külföldi méhészekről küldött tárgyakat is s azok is hasonlólag a hazai méhészekéhez részesíttetnek.

A jelentkezéseket úgy a kiállítás, valamint a közgyűlést illetőleg, kérjük legfeljebb f. évi májushó 20-ig báró Ambrózy Béla urhoz Temes-Gyarmathára intézni. A jelentkezéshez egyúttal azok, kik a diszében is részt venni kívánnak, 1 frt 50 krt csatolni sziveskedjenek. Hazafui üdvözlétünk nyilvánítása mellett maradunk

Buziáson, 1878. évi május 6-án.

Goór György,
egyleti elnök.

Grand Miklós,
egyleti titkár.

A magyar földhitelintézet közgyűlése.

A magyar földhitelintézet május 5-én tartá évi közgyűlését, melyen Lónyay Menyhért gróf elnökölt. A

jelenlevők a 36 tagu felügyelőbizottság tagjaiból, nagy adósokból, alapítókól és vidéki küldöttekből állottak. Számuk 54-re rugott s rendelkeztek 101 szavazattal; az évi jelentésből kiemeljük a következőket:

„Az 1877. év folyamán folyóvá tétett papírtétkben 528 kölcsönvevőnek 4.332,900 forint és érczértékben 9 kölcsönvevőnek 734.440 frt, együtt 537 kölcsönvevőnek 5.067.340 frt.

Ezen összeg másfél millio forinttal haladja túl a megelőző évben kiadott kölcsöneink összegét. Az engedélyezésben az egész év folytán mindenkor haladék és akadály nélkül járhattunk el s minden kölcsönkérő részére, a ki az alapszabályok által megkívánt feltételeknek eleget tett, késedelem nélkül folyóvá tehetjük a kölcsönt, mert zálogleveleink eladása az egész éven át biztosan s gyorsan folyt, sőt oly keresettek voltak zálogleveleink a pénzpiaczon, hogy a venni akarók igényeit a fentebb említett tekintélyes összegű kibocsátások által sem tudván mindenkor fedezni, őket nem egyszer várakozásra kellett utalnunk vagy kielégítetlenül hagynunk. Ezzel párhuzamosan az árfolyam is folyvást emelkedő irányt vett s fokonként is igen szilárdan fölfelé haladva, egy év lefolyása alatt nyolcz százalék javulást mutat. Az 5 1/2 %-os záloglevelek 1876-ban átlag 86 árfolyamon keltek; 1878-ban ugyanezen átlag 94-en felül állnak. A mult évi febr. 1-én megindítván az 5 %-os jelzálogi kölcsönök engedélyezését: ezen 5 százalékos jelzálogleveleink a pénzpiaczon igen kedvező fogadtatásra találtak s rövid idő alatt elérték azt az árfolyamot, a melyen egy évvel előbb még az 5 1/2 százalékos záloglevelek keltek. A kölcsönvevő földbirtokosok részére tehát csupán az árfolyam emelkedése által félévi százalék kamatozással lett kölcsönünk előnyösebb; nem is számítva azt, hogy a törlesztési terv szerint a kezelési költség fejében az előbbi 1/4 százalék helyett most csak 1/8 százalékot fizetnek.“

Mult évi deczember 31-én tényleg fönnált 58.003,090 frt 42 kr. kölcsön, forgalomban volt 53.198,640 frt értékű záloglevél.

Az üzleteredményi számla a mult évre 422,184 frt 64 kr. tiszta nyeresémet tüntet ki, mely teljes összegében a tartalék-alaphoz csatoltatván, ennek beszámításával az intézet eddigi összes szerzeménye a tartalék-alap javára 3.154,828 frt 60 kr.

Végre az alapítók gyűlésének hármias kijelölése alapján Gr. Lónyay, Somsich Pál és Csengeri Antal jelöltek közül, Gr. Lónyay Menyhért 95 szavazattal újra az igazgatóság elnökévé választatot. —

Hogyan lehet a gyümölcsöt férgesedéstől megóvni.

A férgesedés gyakran igen nagy kárt tesz a gyümölcsös kertekben; azért úgy hisszük gyümölcsstenyészőink szívesen veendik, ha egy a Rhone vidéki kertészeti társulat által közzé tett szert hozunk köztudomásra, melynek sikere biztos s mely semmiféle nagyobb kiadást nem igényel.

Erős borecetet fel kell eresztetni 10 rész vízzel s ezzel a fák virágait, ha lehetséges: még mielőtt kinyitlak volna, meg kell fecskendezni. Azon rovarok, melyek a gyümölcsfák virágaiba szokták petéiket lerakni, az eczetszag által elűzetnek, vagyis kerülnek az oly virágot, a mely eczettel van megfecskendezve; ekként módjában áll a gyümölcsstenyészőnek természetét a férgesedéstől megóvni.

De még azon további óv-rendszabályra is ügyelni kell a gyümölcsstenyészőnek, ha a gyümölcsférgesedése ellen sikerrel akar eljárni, hogy annak idejében apró, az éretlenül lehullott férges gyümölcsöt szedesse fel és semmisítse meg, mert ha a fa alatt hagyja: temérdek gyümölcspusztító rovar szaporodását mozdítja elő, a melyek a férges gyümölcsökből bujnak ki s ellepik fáinkat.

K.

A köszméte hernyók pusztítása.

A köszméte hernyókat (az egresfákról) legbiztosabban el lehet pusztítani szappan vízzel való locsolása által a bokrokhoz s ha a még szappanvíztől nedves levelekre kortomot hintünk. Hanem ha czélt akarunk érni, ezt 2—3-szor ismételni kell.

K.

Időjárás.

Déváról írják: Szomoru napra viradtunk ma. Még tegnap szép reményekkel hajtottuk álomra fejünket, mert dús aratással kecsegtetett minden terményünk s ma már azok egy részét megsemmisítve kell látunk a f. hó 10-ről 11-re virradólag jelentkezett dér miatt. A kapás növények közül alig ujl fel valami, krumpli, törökbuza, megsinli, a szőlő meg lesz felezve, néhol teljesen oda van. Dió, baracz megsinlik. A kárt közelebről nem tudjuk meghatározni még. Ma félborult napunk van; tán éjjelre nem ismétlődik a baj. Bár úgy volna!

Kelet.

Kolozsvártt is rettegéssel néztünk május 10-ike elé, midőn hajnal felé a hőmérő csaknem a fagypontra szállott és 1 R. fokot mutatott. Azonban hála Istennek, hajnalra beborult a különben csillagos ég s fagy nem állott be. —

Vidéki gazdasági tudósítások.

Gyula-Fehérvár, 1878. május 13.

E hó 10-től 11-ére menő éjjel a hőmérő majdnem fagypontra jelzett; gyengébb növények: fuszujka, tök, ugorka, dinnye stb elfagytak; a szőlőnek és gyümölcsnek nem ártott, kivéve a szőlő iskolákat, melyeknek legifjabb hajtásai elfagytak. Időnk igen hűvös, estve rendszeren csak 4—5° R.

Rösztler Károly.

A május 15-iki „Hunyad“ azonban azt a megnyugtató hirt hozza: „Örömmel jelezhető, hogy Déván és környékén a közelebbi dér számbavehető kárt nem tett.“

A „Nagybánya és vidéké“-ben ezt olvassuk: „A dér, mely f. hó 11 és 12-re viradó éjjel fenyegette termésünket, minden nagyobb ártalom nélkül mult el.“

Piaczi árainkat illetőleg

megjegyezzük, hogy Besztercze, Brassó, Csik-Szereda, Déva, Erzsébetváros, Fogaras, M.-Vásárhely, N.-Enyed, Segesvár, Szamosujvár, Torda és V.-Hunyad újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabnaárak 100 kilogrammonként vannak jegyezve. — A hectoliter árának átszámítása a régi mértékre nagyon egyszerű: az összeg egy tizedrészét leütve, a maradék a gyakorlat igényeihez képest pontosan három véka árának felel meg. P.o. buza hectoliterje 800 kr., leütve a tizedrészt, 80 krt, magrad 720. kr., mint három véka, tehát 240 kr., mint egy vékának ára!

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.

Hirdetések.

➡ Pénz-kölcsönök ⬅

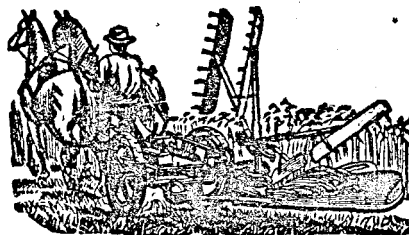
a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig 5 és 6% kamat mellett törlesztésre és 5000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölk, bővebb felvilágosítással készséggel szolgálók. Bekeblezett terhek kifizetését szintén eszközölöm.

(6) (17—26)

Voith Gergely,

Kolozsvártt, párisutca, 19. sz. saját ház.

(Értekezhetni személyesen vagy posta útján naponta d. u. 1—4 óráig)

Friedländer és Frank

(25.) Bécs, III. hintere Zollamtstrasse (3—8.)

ajánlják és felelősség mellett szállítanak a közeledő évad alkalmára:

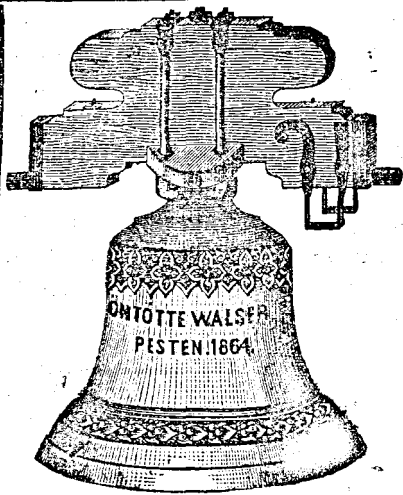
1. „Champion“ combinált kaszáló és arató gépeket.
2. Amerikai szénagyűjtőket, egy lóra, 54 hüvelyk átmérőjű nagy kerékekkel.
3. „Richardson“ amerikai szénaforgatókat és burgonyarakó gépeket.

➡ Rendeléseket átvész és legczélyszerűbben eszközölügynök SUCHAN VENCZEL gépész Kolozsvártt, kül-magyar utca 42 sz.; ki minden nemű gépeket igazításra átvész.

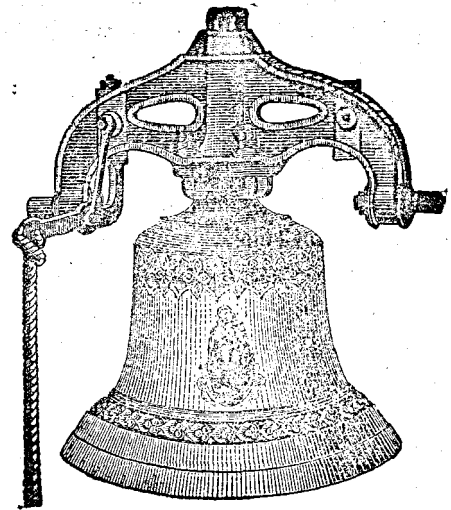
Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök.

Tömlő-orsók, kovács-fúvók, takaró-ponyvák, tized mérleg és súlyok.

kerti- és kézi fecskendők, tüzi vedrek, pemetek, tolo- és mászó létrák

Harangok
fa és vaskalappal.
Tűzoltó szerelvények.
Borlehuzó gépek
teljesen felszerelve.
Gummi és kender
tömlők, gummi kö-
penyek.
Szivattyus és házi
kutak, azonkívül

rugany-mérga és guttaperga áruk minden czéflra, nevezete-
sen lapok, szellentyűk, zárkarikák, zsinórok

szerező és javító műhelye; elvállal kutak, gépek és vízvezetések berendezését és javítását (20-52.) (3.)

WALSER FERENCZ első magyar gép- és tűzoltó szerek gyára, harang és érczöntőde Budapesten,
fiókraktár Kolozsvártt, bel-monostor utca 12. szám.

villanyos házi és szoba-távirádák, vezetékek tűzoltó egyletek részére

Piaczi árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahus
á r a k r a j o z z á r o k b a n											
Beszterce	febr. 27.	840	650	—	—	300	625	240	75	300	28
Brassó	mart. 15	950	700	615	570	285	530	220	130	360	36
Csik-Szereda	april. 24	1025	800	665	575	350	620	280	100	170	28
Décs	maj. 14	840	780	540	—	240	540	300	100	200	40
Déva	dec. 23	1100	700	950	—	860	720	260	180	220	36
Érzsébetváros	mart. 16.	900	700	675	—	350	600	300	160	300	34
Fogaras	jan. 25.	900	880	720	—	300	600	220	130	350	34
M. Fehérvár	maj. 4	900	776	676	—	350	650	380	180	310	42
Gy.-Sz.-Miklós	maj. 11	1000	750	650	650	275	625	165	95	—	32
Kolozsvár	maj. 16	845	—	600	—	260	650	220	140	300	40
M.-Vásárhely	mart. 25.	900	750	650	560	325	650	300	100	350	34
Nagy-Enyed	jan. 24	850	675	550	—	280	525	240	80	180	32
M.-Szében	maj. 14.	950	820	680	600	320	650	190	110	320	38
Megyesvár	febr. 21.	930	700	650	—	280	600	150	90	180	32
M.-Sz.-György	maj. 13.	950	850	620	420	320	560	250	150	250	36
Szamosújvár	febr. 11.	930	675	605	—	260	640	360	70	400	30
Sz.-Régen	maj. 9.	850	650	580	—	263	762	270	160	220	34
Sz.-Udvarhely	maj. 14.	1000	800	750	—	300	650	180	40	200	28
Torda	jan. 27.	850	700	650	400	250	550	250	36	320	36
V.-Hunyad	mart. 30	920	800	720	—	300	620	180	100	200	36

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 krajával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tet- szes szerint akarány- szor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda“ hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	széri hirdetésnél									
	fizetendő forint									
	1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24	1-30	1-36	1-42	1-52
16/16 v. egész oldal	8	24	45	85	120	160	180	200	220	260
8/16 v. fél „	4	12	23	43	60	80	90	100	110	130
4/16 v. negyed „	2	6	12	22	30	40	45	50	55	65
2/16 v. nyolczad oldal	1:50	4:50	8	12	16	22	24	26	28	33
1/16 v. tizenhatod „	1	3	4	6	8	11	12	13	14	17

Ezenkívül 30 kr. bolyogdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrézt engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizet-ő minőségükre hivat-koznak.